

References:

1. A.K.O. ABC o Európskej únii. Asociačné dohody. 2006. URL: http://www.europskaunia.sk/asociacna_dohoda (Citované dňa : 20.01.2025).
2. Círnér M. Európska únia ako produkt liberálno-idealistickej tradície medzinárodných vzťahov. E-polis.cz. 6. listopad 2012. URL: <https://www.e-polis.cz/clanek/europska-unia-ako-produkt-liberalno-idealistickej-tradicie-medzinarodnych-vztahov.html> (Citované dňa : 20.01.2025).
3. CHOCHOLOVÁ L. Asociačná dohoda s Ukrajinou. 2014. URL: <https://www.epravo.sk/top/clanky/asociacna-dohoda-s-ukrajinou-2558.html> (Citované dňa : 20.01.2025).
4. TASR. Asociačná dohoda EÚ s Ukrajinou už platí. 2017. URL: <https://www.aktuality.sk/clanok/517667/asociacna-dohoda-eu-s-ukrajinou-uz-plati/> (Citované dňa : 20.01.2025).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-84>

**REVIVAL OF AUTOCRATIC TENDENCIES IN THE POLITICAL
STRATEGY OF THE RULING REGIME OF GEORGIA
IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR**

**ВІДРОДЖЕННЯ АВТОКРАТИЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ
В ПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ ПРАВЛЯЧОГО РЕЖИМУ ГРУЗІЇ
В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ**

Marukhovskiy O. O.

*Candidate of Political Sciences,
Associate Professor,
Research Scientist at the Department of
Global Political Development Problems
Kuras Institute of Political and Ethnic
Studies of the National Academy of
Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Маруховський О. О.

*кандидат політичних наук, доцент,
науковий співробітник відділу
проблем світового політичного
розвитку
Інститут політичних і
етнонаціональних досліджень імені
І. Ф. Кураса Національної Академії
наук України,
м. Київ, Україна*

Ключовою ознакою політичної стратегії владного режиму в Грузії в період російсько-української війни є відродження авторитарних тенденцій. *Актуальність* дослідження політичної стратегії правлячого режиму Грузії в умовах російсько-української війни зумовлена необхідністю розуміння того, як країна реагує на нові виклики та

загрози, як вона визначає свої внутрішні і зовнішні пріоритети та як вона будує свої відносини з іншими країнами. Російсько-українська війна стала каталізатором геополітичної нестабільності та загострення протистояння між демократичними і авторитарними силами у світі, актуалізуючи питання вибору між демократією і авторитаризмом, між свободою та залежністю. У цьому контексті особливого значення набуває політична ситуація в сучасній Грузії, з її складною історією відносин з Росією, яка опинилася в епіцентрі геополітичного протистояння та на перехресті внутрішніх політичних процесів.

У складних умовах російсько-української війни, правлячий режим Грузії зіткнувся з необхідністю розробки та реалізації ефективної політичної стратегії, яка б враховувала як зовнішні, так і внутрішні фактори. *Головним напрямком зовнішньої політичної стратегії Грузії* під час широкомасштабної російської агресії проти України можна назвати: *балансування між підтримкою України та уникненням ескалації з Росією*. Ця політична стратегія балансування передбачає надання Україні гуманітарної допомоги, підтримку і солідарність з українським народом, обумовлену історичним досвідом російської агресії та окупації частини грузинських територій та умовне засудження російської агресії, але без різких кроків, які могли б спровокувати ескалацію з боку Росії. Разом з тим, як стверджується, «Грузія не збирається приєднуватися до західних санкцій проти РФ, а підтримка України обмежується голосуванням із засудженням дій Росії на міжнародних майданчиках (що у Тбілісі називають «політичною підтримкою») та наданням гуманітарної допомоги. Усе, що виходить за ці межі, у грузинській владі називають «спробами втягнення Грузії у війну» [1].

На початку широкомасштабного російського вторгнення в Україну Грузія надала Україні значну гуманітарну допомогу, включаючи медичне обладнання, ліки та генератори, зокрема передала Україні 200 т. гуманітарної допомоги, переважно продовольчих товарів [2], а уряд Грузії виділив з резервного фонду близько 320 тис. доларів, на які було закуплено фармацевтичну продукцію та медикаменти [3]. Грузія також бере участь у міжнародних ініціативах, спрямованих на підтримку України, зокрема у лікуванні поранених українських військових та підтримці біженців.

Однак, Грузія, приєднавшись до деяких міжнародних санкцій, запроваджених проти Росії, весь час уникала різких заяв та дій, які могли б бути розцінені Росією як агресивні, зокрема, відмовилася від постачання України зброї та військової техніки. Слід погодитися зі слушною думкою

Войцеха Гурецького про те, що «реакцію Грузії на війну в Україні можна назвати амбівалентною. Хоча Тбілісі засудив агресію, він не приєднався до антиросійських санкцій», які були проголошені західними державами та інституціями. «Більше того, на думку Києва, Грузія порушує їх і дозволяє Росії обходити їх... Позицію «доброзичливого нейтралітету» щодо агресора можна частково пояснити страхом перед російською загрозою, однак об'єктивно така позиція де-факто означає підтримку Москви... Це було зроблено нібито для того, щоб уникнути втягування країни у збройний конфлікт...» [4, p.1].

Крім того, зовнішньополітична стратегія правлячої партії «Грузинська мрія» де-факто передбачає поступове згортання процесів євроінтеграції Грузії, зумовлене проросійською орієнтацією цієї політичної сили, що, своєю чергою, є прямим результатом зусиль Російської Федерації із повернення Грузії у свою зону політичного та економічного впливу.

Головним напрямком внутрішньої політичної стратегії Грузії під час широкомасштабної російської агресії проти України можна назвати: тенденції до посилення авторитарних методів правління. Російсько-українська війна значно посилила поляризацію грузинського суспільства щодо боротьби за владу між різними політичними силами. Розбіжності між владою та опозицією щодо внутрішньополітичного курсу шляхів розвитку країни призвели до політичної нестабільності та соціальних конфліктів. Правлячий режим в Грузії, очолюваний домінуючою партією «Грузинська мрія», демонструє тривожні тенденції до посилення авторитарних методів правління, що проявляється у використанні адміністративного ресурсу та зловживанні владою, посиленні впливу олігархічних структур на політику. Як стверджує Лаура Хюльземанн, «диктатури «вчаться одна в одній» і «Грузія наслідує путінський приклад», при цьому російсько-українська війна «розділяє східне сусідство Європи: деякі країни наближаються до Європейського Союзу, а інші, включаючи Грузію, із задоволенням йдуть російським шляхом до авторитаризму» [5].

Особливої уваги заслуговує твердження Джошуа Кучери на «Радіо Свобода» про те, що тему російсько-української війни правляча партія Грузії активно використовувала для досягнення перемоги на парламентських та президентських виборах, будуючи «свою передвиборчу кампанію на протиставленні того, що відбувається зараз в Україні і в Грузії, подаючи вибори як доленосний вибір: між війною і миром. Однак, на думку критиків влади, уряд обіцяє не мир, а капітуляцію перед ворогом – Росією» [6].

Правляча партія «Грузинська мрія» постійно використовує тему російсько-української війни для виправдання обмеження свободи слова та консолідації своїх прихильників, послаблення і критики діяльності опозиції, звинувачуючи її у спробах дестабілізувати ситуацію в країні, для утримання та посилення влади, посиляючись на необхідність забезпечення національної безпеки держави. Протистояння влади та громадянського суспільства в Грузії, особливо в період 2023-2024 років набуває значного характеру, адже прийняття такого закону, як Закон *«Про прозорість іноземного впливу»* свідчить про наміри правлячого режиму залишити серед акторів громадянського суспільства тільки лояльні організації та відкотити рівень його розвитку приблизно на середину 90-х років. Фактично цей закон від «Грузинської мрії» опозиція назвала «авторитарним», тому що він багато в чому повторював аналогічний російський закон про іноагентів, «був скопійований з російського і має інструменти для розправи над критиками», що викликало занепокоєння як серед громадськості, так і міжнародної спільноти.

Фактично, правлячий режим намагається позбавити суспільство фундаменту для боротьби за власні права та інтереси, а також уникнути можливих повторень «Революції троянд», в якій політична опозиція та громадські організації усунули від влади автократичний режим Е. Шеварднадзе. Різкий перехід Грузії від авторитаризму до демократії в результаті «Революції троянд» призвів до фактичної акумуляції надшироких повноважень і ресурсів в руках виконавчої влади, а законодавчій і судовій гілкам влади залишилось виконувати лише формальні функції. Такі тенденції багато в чому зумовлені патріархальною культурою грузинського суспільства та історично традиційною довірою до харизматичного лідера, що пояснює надмірну концентрацію влади в руках президентів Грузії – З. Гамсахурдії, Е. Шеварднадзе та М. Саакашвілі.

Загалом, можна констатувати, що тенденції «відкатів» від демократичного до автократичного шляху розвитку країни вже стали циклічними в політичній історії Грузії. Прикладом цьому можуть бути президентства як Е. Шеварднадзе, так особливо М. Саакашвілі, що починали своє правління як демократичні реформатори, а покидали свої пости зі звинуваченнями в авторитаризмі. Тому специфіка таких тенденцій в Грузії зумовлена традиційною кавказькою клановістю, а головне – суспільно-політичними традиціями консерватизму, патерналізму, персоналізму та схильністю до авторитаризму, яка ментально сягає ще як у часи сталінізму, так і у часи панування в Грузії

кримінальних авторитетів в 90-ті роки. Саме це зумовило повернення олігархічних кланів в грузинську політику та державне управління, наслідком чого став черговий «відкат» від демократичного розвитку та євроінтеграції, яке можна спостерігати наприкінці 2024 року, який фактично відкрито був проголошений урядом, очолюваним представниками правлячої проросійської партії «Грузинська мрія».

Література:

1. Як Грузія стала важливим елементом у війні РФ проти України та Заходу. (26.02.2024). *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/02/26/7180481/> (дата звернення: 12.02.2025)
2. Хмельницька В. (26.03.2022). Грузія передала Україні 200 т. гуманітарної допомоги. *TCH*. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/gruziya-peredala-ukrayini-200-tonn-gumanitarnoyi-dopomogi-2020768.html> (дата звернення: 12.02.2025)
3. Грузія виділила 320 тисяч доларів на гуманітарну допомогу Україні. (26.02.2022). *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3413971-gruzia-vidilila-320-tis-dol-na-gumanitarnu-dopomogu-ukraini.html> (дата звернення: 12.02.2025)
4. Górecki W. (07.06.2022). Having your cake and eating it. Georgia, the war in Ukraine and integration with the West. *OSW Commentary*. Centre for Eastern Studies. No 454. URL: https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/OSW_Commentary_454.pdf (дата звернення: 14.02.2025)
5. Хюльземанн Л. (24.01.2024). Грузія наслідує приклад Путіна, йдеться в новому звіті. URL: <https://www.politico.eu/article/georgia-authoritarian-russia-putin-eu-democracy/> (дата звернення: 14.02.2025)
6. Кучера Д. (15.10.2024). Тему «війни в Україні» правляча партія Грузії використовує для досягнення перемоги на виборах. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/tema-viynv-v-ukrayini-hruzynska-mriya-vybory-ahitatsiya/33158242.html> (дата звернення: 15.02.2025)
7. Луканов Ю. (19.12.2024). Чому в Грузії проросійські рухи мають вплив: політолог розповів, як «Грузинська мрія» йшла від гасел демократії до авторитаризму. *ZMINA*. URL: <https://zmina.info/articles/chomu-v-gruziyi-prorosijsky-ruhy-mayut-vplyv-politolog-rozpoviv-yak-gruzynska-mriya-jshla-vid-deklaruvannya-demokratiyi-do-avtorytaryzmu/> (дата звернення: 15.02.2025)